

„Eurydice“

Švietimo problemos analizė

Kaip spręsti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimą?

„Eurydice“. Švietimo problemos analizė

Kaip spręsti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimą?

Šioje „Eurydice“ švietimo problemos analizėje yra pateikta bendros „Eurydice“ ir CEDEFOP ataskaitos *Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures* santrauka, kurioje pagrindinis dėmesys skiriamas bendrajam ugdymui mokyklose. 2014 m. lapkričio mėn. paskelbta ataskaita buvo parengta augant politiniam susidomėjimui nacionaliniu ir Europos lygmenimis. Ataskaita „Mokyklos nebaigusiu asmenų skaičiaus mažinimas: pagrindinės gairės ir politinės paramos priemonės“ (angl. *Reducing Early School Leaving: Key Messages and Policy support*) (Europos Komisija, 2013) pagrįsta pagrindiniais politiniais pranešimais, pateiktais Europos Komisijos teminės darbo grupės dėl ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos (angl. *Thematic Working Group on Early School Leaving under the auspices of the European Commission*) baigiamojoje ataskaitoje. Šioje švietimo problemos analizėje pagrindinis dėmesys skiriamas toms bendrojo ugdymo sritims, kuriose švietimo politikų sprendimai gali turėti didžiausią tiesioginį poveikį. Trumpose atvejų analizėse pateikiami išsamios, įrodymais grįstos politikos, kurios tikslas – užkirsti kelią ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos ir remti mokymąsi, pavyzdžiai.

Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomosios įstaigos autoriai:

Sogol Noorani (koordinavimas),
Marie-Pascale Balcon, Olga Borodankova ir Sylwia Czort (bendraautorai)

Maketavimas ir grafika:

Patrice Brel

Asmuo ryšiams:

Wim Vansteenkiste
Komunikacijos ir leidinių skyrius
Tel. +32 2 299 50 58

ISBN 978-92-9492-218-2 (.pdf formatas)

doi:10.2797/185542 (.pdf formatas)

© Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomoji įstaiga, 2015 m.

Kodėl svarbu spręsti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimą?

Išspręstas APŠMS klausimas duoda teigiamų rezultatų konkrečioms asmenims ir visai visuomenei, nes didėja užimtumo galimybės, gerėja visuomenės narių sveikata, taip pat sumažėja valstybės ir socialinės išlaidos.

Ankstyvasis pasitraukimas iš švietimo ir mokymo sistemos (toliau – APŠMS) – svarbus daugeliui Europos Sąjungos valstybių narių sprendtinasis klausimas. Išspręsti šią problemą rūpi daugybei mokslininkų, politikų ir švietimo darbuotojų. Nors kiekvienoje šalyje padėtis yra vis kitokia ir priežastys, dėl kurių asmenys anksti pasitraukia iš švietimo, yra skirtingos kiekvienu atskiru atveju, procesas, dėl kurio susidaro tokia padėtis, turi nemažai bendrų bruožų.

Mokslinių tyrimų rezultatai rodo, kad dėl ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos mažėja mokyklos nebaigusių asmenų galimybės įsitvirtinti darbo rinkoje, didėja tikimybė nerasti darbo, patekti į nepalankias socialinio ir ekonominio gyvenimo sąlygas, patirti sveikatos problemų. Šie asmenys turi mažiau galimybių dalyvauti politiniame, socialiniame ir kultūriniame gyvenime. Be to, neigiamos pasekmės atsiliepia ir mokyklos nebaigusių asmenų vaikams, Taigi, problema gali kartotis.

Antra vertus, daugybės tyrimų rezultatai rodo, kad geresnis išsilavinimas gali tiek atskiriems asmenims, tiek ir visai visuomenei atnešti naudos. Ilgiau švietimo ir mokymo įstaigose besimokantys asmenys turi geresnių galimybių įsidarbinti, daugiau uždirbti, jų geresnė sveikata, mažesnis nusikalstamumas, geresnė socialinė santalka. Dėl to sumažėja valstybės ir socialinėms programoms skiriamos išlaidos, didėja produktyvumas ir auga ekonomika.

Pagrindiniu Europos šalių uždaviniu tapo išaiškinti pagrindines ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos priežastis ir parengti priemonės joms pašalinti. Vienas iš strategijos „Europa 2020“ dviejų krypčių pagrindinių siekių švietime yra sumažinti iki 2020 metų švietimo ir mokymo įstaigų nebaigusių asmenų skaičių iki mažiau kaip 10 %. 2011 m. birželio mėn. Europos Sąjungos valstybių narių švietimo ministrai susitarė sukurti „nuoseklą, išsamią ir įrodymais grįstą politinę sistemą“ ankstyvojo pasitraukimo ir švietimo sistemos problemai spręsti. Nuo tada pradėjusi veikti darbo grupė, kurioje drauge dirba visos Europos šalių švietimo politikai ir praktikai, ieško gerosios praktikos Europos šalių švietimo sistemose pavyzdžių ir skatina keistis gerąja patirtimi. Už švietimą atsakingos valdžios institucijos siekia ieškoti

sprendimų dėl veiksmų, kurie turi poveikio ne tik patiems besimokantiems asmenims, tokių kaip skirtingi šiuo metu besimokančių asmenų poreikiai, bet ir dėl ilgalaikių su švietimo sistema susijusių veiksmų, tokių kaip ankstyvojo ugdymo ir priežiūros (AUP) prieinamumas bei kokybė, ar praktika, kai mokinys paliekamas kartoti kurso, atskirties mokykloje klausimai, taip pat švietimo sistemų lankstumas ir galimybės judėti iš vieno švietimo ir mokymo lygmens į kitą.

Anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių asmenų sąvokos apibrėžimas

Renkant statistinius duomenis ir vykdant stebėseną Europos Sąjungos lygmeniu, ES darbo jėgos tyrime (LFS) (Eurostatas, 2013) anksti iš švietimo sistemos pasitraukiantys asmenys – tai jauni, nuo 18 iki 24 metų žmonės, įgiję tik pagrindinį ar žemesnį išsilavinimą ir šiuo metu toliau nesimokantys jokiaje ugdymo įstaigoje.

Šioje „Eurydice“ parengtoje švietimo problemos analizėje sąvoka „ankstyvasis pasitraukimas iš švietimo sistemos“ reiškia bet kurį jauną asmenį, kuris nutraukia mokymąsi bet kurios rūšies ugdymo ar mokymo įstaigoje prieš įgydamas vidurinį (trečio lygmens pagal ISCED klasifikaciją) išsilavinimą.

Ataskaitoje pateikti naujausi pokyčiai kuriant ir įgyvendinant įrodymais grįstą, visapusišką politiką, kurios tikslas – užkirsti kelią ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo bei mokymo sistemos ir skatinti asmenis mokytis. Ataskaitoje aptarta padėtis visose ES valstybėse narėse, taip pat Šveicarijoje, Islandijoje, Norvegijoje ir Turkijoje. Joje remtasi 2013–2014 m. kiekvienos tyrime dalyvavusios šalies švietimo politikos duomenimis. Taip pat paminėtos kai kurios naujausios, iki 2014 m. pabaigos patvirtintos prevencinės ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos strategijos.

Pagrindinės priežastys, verčiančios spręsti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimą

Socialiniai ir ekonominiai veiksniai labiau nei lytis ar migrantų kilmė ir (arba) priklausymas mažumoms nulemia besimokančiųjų sprendimą anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos.

Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos problema yra nevienareikšmė. Priežastys, dėl kurių asmenys anksti pasitraukia iš švietimo ir mokymo sistemos, kiekvienu konkrečiu atveju yra vis kitokios. Situacija šeimoje ir (arba) migrantų kilmė, asmeninės savybės, lytis ir socialinės ekonominės sąlygos, taip pat su švietimo ir mokymo sistema susiję veiksniai – tai tik kelios priežastys, lemiančios ankstyvąjį asmenų pasitraukimą iš švietimo ir mokymo sistemos.

Vertinant, kokios lyties asmenys yra linkę dažniau pasitraukti anksti iš švietimo ir mokymo sistemos, naujausi statistiniai Eurostato duomenys (EU-LFS, 2014) rodo, kad vaikinai yra labiau linkę (jų dalis sudaro 16,3 %) anksti pasitraukti iš bendrojo ugdymo sistemos nei merginos (jų dalis sudaro 10,2 %). Tačiau faktai patvirtina, kad kuo geresnėje socialinėje ekonominėje aplinkoje gyvena besimokantys asmenys, tuo mažesnis procentinis skirtumas tarp skirtingų anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių asmenų lyčių.

Statistiniai duomenys taip pat patvirtina, kad užsienio šalyse gimę besimokantys asmenys yra labiau linkę anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos (22,6 %, palyginti su 11 % vietoje gimusių besimokančių asmenų). Migrantų kilmės besimokantys asmenys iš tikrųjų paprastai susiduria su didesniais sunkumais siekdami mokslo ir mokydami nei gimusieji toje šalyje, kurioje gyvena. Didžiausios kliūtys yra kalbų ir (arba) kultūrų skirtumai, socialinė ir ekonominė atskirtis, taip pat nedidelės galimybės sulaukti tinkamos pagalbos besimokančiam asmeniui. Tačiau, kaip ir vertinant ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos priežastis pagal lytį, taip ir šiuo atveju besimokančių asmenų socialinė ir ekonominė padėtis labiau nei migrantų kilmė lemia tikėtiną ankstyvą jų pasitraukimą iš švietimo ir mokymo sistemos.

***Dalyvavimas kokybiškoje
AUP sistemoje, gerai
organizuotas, lankstus
perėjimas iš vieno švietimo
ir mokymo lygmens, taip
pat iš vieno tipo mokymo
įstaigos į kitą bei iš
mokyklos į darbo rinką gali
turėti teigiamą poveikį
mažinant APŠMS mastą.***

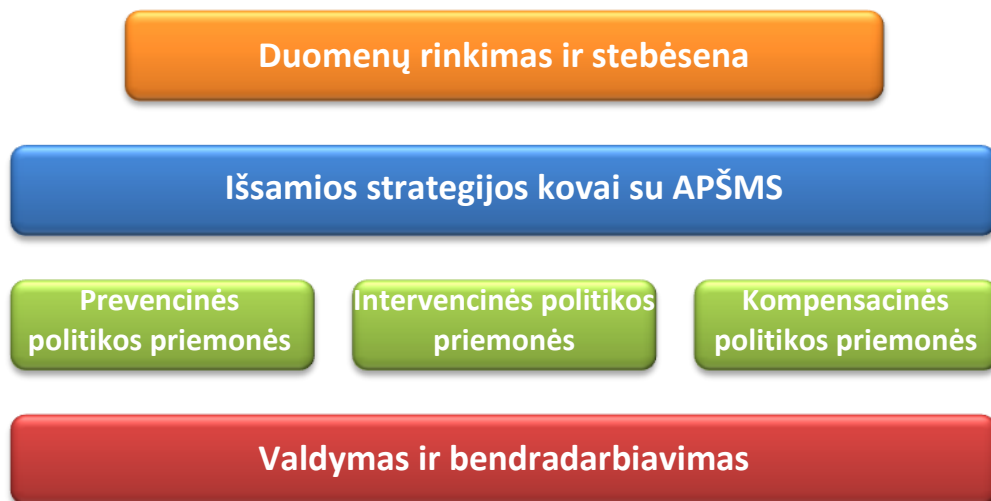
Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos rodiklius nulemia ir kai kurie veiksniai, sietini su švietimo sistemos trūkumais. Neigiamą poveikį daro praktika, kai besimokantis asmuo paliekamas kartoti kurso, socialinė ir ekonominė mokyklų segregacija, remiantis mokymosi laimėjimais vykdomas ankstyvas skirstymas į klases ar mokymo įstaigas. Tačiau yra ir teigiamų veiksnių, galinčių sumažinti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos riziką, pavyzdžiui, prieinamas kokybiškas ankstyvasis ugdymas ir priežiūra, taip pat gerai organizuotas perėjimas iš vieno švietimo ir mokymo lygmens į kitą, – nuo pradinės mokyklos iki pagrindinės, toliau iki vidurinės mokyklos, taip pat iš mokyklos į darbo rinką. Vidurinio ugdymo lygmenyje taikomi lankstūs metodai taip pat gali padėti užkirsti kelią ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos arba mažinti anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių asmenų skaičių.

Ką gali padaryti švietimo politikai, kad mažėtų anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių asmenų skaičius?

Klausimą dėl APŠMS reikėtų imtis spręsti pradedant reguliariai ir plačiai rinkti duomenis apie anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančius asmenis.

Viena iš svarbiausių sričių, kurioje galėtų veikti švietimo politikai, siekdami užkirsti kelią ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos arba mažinti anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių asmenų skaičių, yra **veiksmingas informacijos rinkimo ir stebėsenos** sistemos sukūrimas (žr. 1 diagramą). Visiems žinoma, kad teisingi ir naujausi duomenys gali padėti kurti kryptingą politiką. Šiems duomenims rinkti galima naudoti įvairias priemones, pavyzdžiui, nacionalinius mokinių registrus ar duomenų bazes. Įvairių lygių valdžios institucijos gali naudotis šiais informacijos šaltiniais esamos problemos mastui įvertinti. Kiekybiniai ir kokybiniai tyrimai – tai priemonės, kurios gali padėti geriau suprasti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo bei mokymo sistemos priežastis ir išsiaiškinti galimas jų tarpusavio sąsajas.

1 diagrama. Pagrindinės APŠMS klausimą padedančios spręsti politikos sritys

Pastangos, kuriomis siekiama spręsti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo bei mokymo sistemos klausimą, turėtų būti grindžiamos išsamia strategija, apimančia suderintą požiūrį į APŠMS prevencinę, intervencinę ir kompensacinę politiką.

Siekti veiksmingai įveikti APŠMS ar jį mažinti įmanoma tik turint tarp įvairių valdžios ir politikos sistemos lygmenų suderintą strategiją. 2011 m. Tarybos Rekomendacijoje dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusiu asmenų skaičių, buvo pripažinta, kad svarbu parengti **išsamią strategiją**. Taryba pabrėžė, kad būtina tikslinė ir veiksminga įrodymais grindžiama politika, kuriama atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes.

Išsamios strategijos sąvoka (Tarybos rekomendacija, 2011 m. birželio 28 d.)

„Išsamias strategijas mokyklos nebaigimo srityje sudaro įvairi politika, skirtingų politikos sektorių koordinavimas ir priemonių, kuriomis remiamas mokyklos nebaigusiu asmenų skaičiaus mažinimas, integravimas į visą atitinkamą vaikams ir jaunuoliams skirtą politiką. Jas sudaro ne tik švietimo politika, kuria propaguojamos aukštos kokybės mokyklų sistemos, bet ir socialinė politika bei rėmimo paslaugos, užimtumo, jaunimo, šeimos ir integracijos politika. Vienodai svarbūs yra horizontalus skirtingų subjektų veiklos koordinavimas ir vertikalus įvairaus lygio valdžios veiklos koordinavimas. Strategijos mokyklos nebaigimo srityje turėtų apimti prevencinius, intervencinius ir kompensacinius aspektus. Valstybės narės savo strategijų išsamias sudedamąsias dalis turėtų parinkti atsižvelgdamos į savo aplinkybes ir sąlygas.“

Siekiant veiksmingumo, Tarybos rekomendacijoje siūloma, kad išsamią strategiją, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusiu asmenų skaičių, turėtų sudaryti politika, kuria siekiama trijų tikslų:

- **Prevencinė politika**, kurios tikslas – dar neiškilus problemoms sumažinti mokyklos nebaigimo riziką.
- **Intervencinė politika**, kurios tikslas – neleisti nebaigti mokyklos gerinant švietimo ir mokymo kokybę, reaguojant į pirmuosius pavojaus ženklus ir tikslingai remiant moksleivius ar jų grupes, kurioms kyla mokyklos nebaigimo rizika.
- **Kompensacinė politika**, kurios tikslas – padėti tiems, kurie metė mokyklą, vėl pradėti mokytis, siūlant būdus grįžti į švietimo ir mokymo sistemą ir įgyti kvalifikaciją.

Švietimas ir profesinis orientavimas, apimantys visus tris aspektus – prevencinius, intervencinius ir kompensacinius, – tai priemonė, kuriai skiriamas ypatingas šioje srityje dėmesys ir kurią didžioji dalis Europos šalių nurodė kaip ypač svarbią sprendžiant ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimą.

Siekiant užkirsti kelią ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos, reikia bendradarbiauti horizontaliu lygmeniu, t. y. tarp atitinkamų politikos sričių, taip pat vertikaliu lygmeniu, t. y. tarp suinteresuotųjų nacionalinio, regionų, vietos ir mokyklos lygmenų dalyvių.

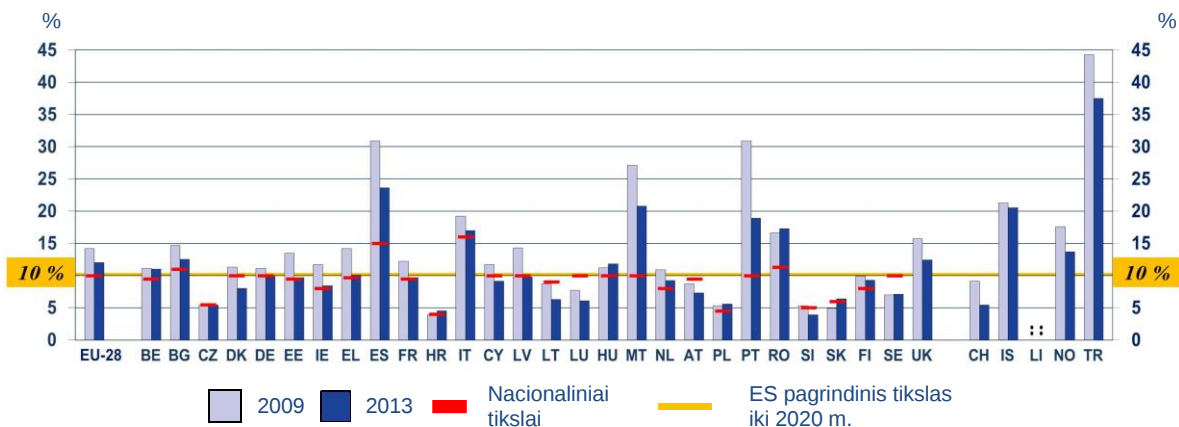
Pagaliau, kad būtų užkirstas kelias ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos, yra būtinas ilgalaikis politinis susitarimas, paremtas tvariais visų pagrindinių šio proceso dalyvių politiniais ir finansiniais įsipareigojimais. Reikia tvirtų **valdymo** priemonių santykiams tarp svarbių politikos sričių ir institucijų („horizontaliajam bendradarbiavimui“), taip pat tarp įvairių valdymo – nacionalinio, regioninio, vietos ir mokyklos – lygmenų („vertikaliajam bendradarbiavimui“) reguliuoti. Taip pat svarbu bendradarbiauti („**sektorių bendradarbiavimas**“) su privataus ir nevyriausybinių sektoriaus institucijomis, pavyzdžiui, darbdaviais ir profesinėmis sąjungomis.

Duomenų rinkimas ir stebėseną

Per pastaruosius metus Europos šalyse buvo pasiekta ženkli pažanga mažinant anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukusių asmenų skaičių.

Naujausi Eurostato duomenys rodo, kad daugelyje Europos šalių anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukusių asmenų skaičius per pastaruosius metus sumažėjo. Esant dabartiniam 12 % ES vidurkiui, ES valstybėse narėse bendrai artėjama prie 10 % rodiklio, kurį jos turėtų pasiekti iki 2020 m., jei išliktų dabartinės tendencijos (žr. 2 diagramą). Daugiau nei pusėje tyrime dalyvavusių šalių yra pasiektas ES pagrindinis tikslas. Apytikriai trečdalyje visų tyrime dalyvavusių šalių buvo pasiekti užsibrėžti nacionaliniai rodikliai, kurie dažniausiai yra net aukštesni nei ES pagrindinis tikslas. Per pastaruosius metus kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Ispanijoje, Maltoje ir Portugalijoje, buvo pasiekta ženkli pažanga, nors jose pasiekti rodikliai buvo didesni nei 10 %.

2 diagrama. Anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukusių asmenų dalis (proc.) 2009–2013 m. ir nacionaliniai siekiai, palyginti su ES pagrindiniu tikslu

Šaltinis: Eurostatas, EU-LFS [edat_lfse_14], (2014 m. spalio mėn. duomenys).

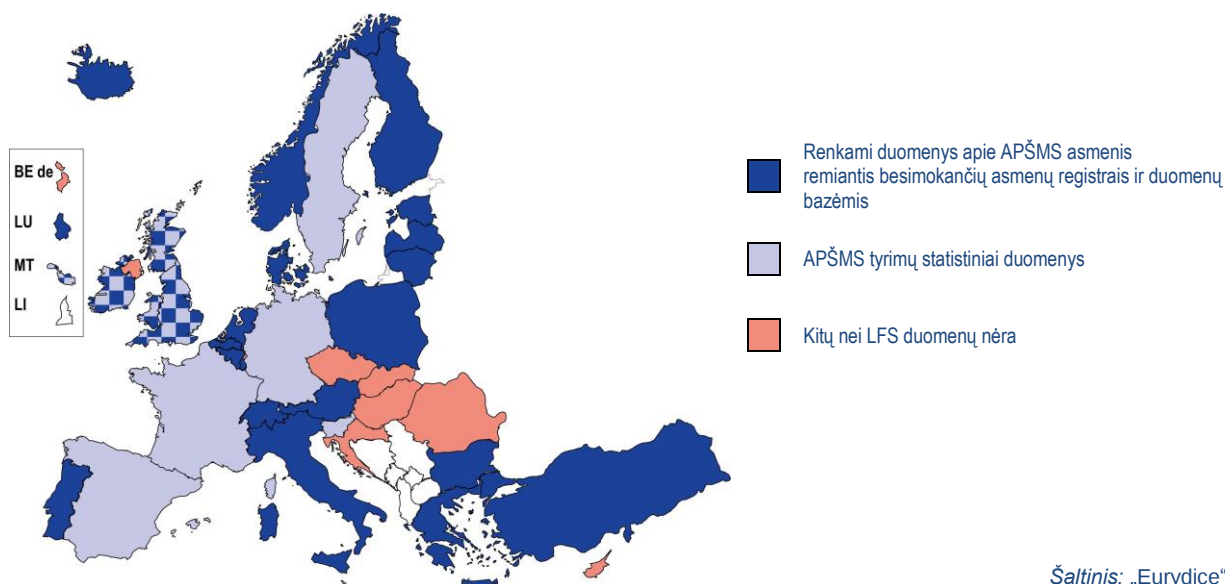
Atskirų šalių duomenys: žr. visą ataskaitą (European Commission / EACEA / Eurydice / CEDEFOP, 2014, p. 24).

Daugelis šalių pateikė savo APŠMS sąvokų apibrėžimus ir sukūrė atitinkamas duomenų rinkimo sistemas.

Daugelyje šalių jau prasidėjo politinės diskusijos dėl ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos. Šalys jau pateikė savo sąvokų apibrėžimus ir, papildydamos duomenis, surinktus ES darbo jėgos tyrimui (žr. 3 diagramą), renka duomenis nacionaliniu lygmeniu. Tokia veikla nevykdoma tik Belgijoje (vokiškojoje dalyje), Čekijos Respublikoje, Kroatijoje, Kipre, Vengrijoje, Rumunijoje, Slovakijoje ir Jungtinėje Karalystėje (Šiaurės Airijoje).

Rinkdamos nacionalinius duomenis apie anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančius asmenis, šalys dažniausiai naudojasi besimokančių asmenų registrais ar duomenų bazėmis. Nors šie duomenų šaltiniai galbūt nebuvo sukurti siekiant konkretaus tikslo – įvertinti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos mastą, – jais galima naudotis siekiant stebėti mokymo įstaigų nelankomumą, taigi, iš anksto įspėti mokyklų ir valdžios institucijų darbuotojus, kada būtina įsikišti ir suteikti asmenims, kuriems gresia ankstyvasis pasitraukimas iš švietimo ir mokymo sistemos, pagalbą. Taip pat šiais duomenų šaltiniais galima pasinaudoti vertinant politikos veiksmingumą sprendžiant ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimus.

3 diagrama. Duomenų apie APŠMS atskirose šalyse šaltiniai (ne Eurostato LFS duomenys), 2013–2014 m.

Šaltinis: „Eurydice“.

Atskirų šalių duomenys: žr. visą ataskaitą (European Commission / EACEA / Eurydice / CEDEFOP, 2014, p. 28).

Atvejo analizė: nacionalinių duomenų apie APŠMS asmenis rinkimas Nyderlanduose

Visi besimokantys valstybės finansuojamose (bendrojo) vidurinio ar vidurinio profesinio mokymo mokyklose asmenys yra užregistruojami BRON (Pagrindinėje švietimo registrų duomenų bazėje) suteikiant jiems unikalų numerį ir įrašant kitus asmens duomenis ir informaciją apie mokyklą, įskaitant besimokančių asmenų amžių, lytį, gyvenamąją vietą, etninę kilmę, švietimo ar mokymo įstaigos tipą, taip pat jos istoriją. Ši informacija gali būti susieta su kiekvieno rajono, miesto ir seniūnijos socialine ekonomine informacija. Jaunuoliai, užregistruoti BRON sistemoje kaip privalomojo švietimo programose privalantys dalyvauti, tačiau nelankantys švietimo ir mokymo įstaigų bei neturintys pagrindinio išsilavinimo, yra priskiriami anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukusiems asmenims. Kiekvieną mėnesį suvestiniai duomenys apie kiekvieną asmenį ir mokymo įstaigą yra prieinami nacionaliniu, rajonų ir vietos lygmenimis. Nuo 2009 m. kiekviena mokymo įstaiga pagal įstatymą privalo registruoti mokymo įstaigos nelankančius asmenis, pateikdama duomenis Skaitmeniniame nelankomumo apskaitos portale (*Digital verzuimloket*).

Derinant kiekybinių ir kokybinių duomenų apie APŠMS rinkimą galima užtikrinti, kad priimami politiniai sprendimai būtų geriau pagrįsti.

Vis dėlto, nors daugelyje šalių statistiniai duomenys apie APŠMS asmenis yra pateikiami, vos keliose iš jų renkama kokybinė informacija, kuri padėtų suprasti, kodėl besimokantys asmenys anksti pasitraukia iš švietimo ir mokymo sistemos ir ką jie veikia iš jos pasitraukę. Prancūzija, Malta ir Jungtinė Karalystė (Škotija) – tai tik kelios šalys, kuriose reguliariai atliekamos apklausos, kuriose renkami duomenys apie anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukusius asmenis. Renkami duomenys iš anksti pasitraukusių iš švietimo ir mokymo sistemos asmenų ar kitų su šiuo reiškiniu susijusių dalyvių gali būti svarbus informacijos šaltinis įgyvendinant dabartinę su APŠMS klausimais susijusią politiką ar kuriant ateities politikos šiems klausimams spręsti skirtas priemones.

Strategijos APŠMS srityje

***Trečdalis Europos šalių yra
sukūrusios nacionalines
APŠMS masto mažinimo
strategijas.***

Aštuoniose Europos šalyse ar regionuose yra sukurtos išsamios nacionalinės strategijos, kurių siekis – mažinti APŠMS mastą. Tokias strategijas turi Belgija (Flandrija), Bulgarija, Ispanija, Malta, Nyderlandai ir Austrija. Neseniai tokios strategijos buvo patvirtintos Prancūzijoje ir Vengrijoje. Rumunijoje dar vyksta strategijos patvirtinimo procesas.

APŠMS mažinimo politika kuriama ir kitose šalyse. Visų šių šalių kuriamos politinės sistemos turi kai kurių pagrindinių elementų, apibrėžtų Europos politinėje sistemoje, pavyzdžiui, rekomendaciją skirti dėmesį APŠMS stebėsenai, prevencinių, intervencinių ir kompensacinių politikos priemonių, taip pat sektorių bendradarbiavimą.

Atvejo analizė: strateginis Maltos planas ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokslo sistemos mažinti

2014 m. priimto Strateginio Maltos plano ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokslo sistemos mažinti tikslas – remti tikslines priemones, kurios padėtų sudaryti besimokantiems asmenims kuo geresnes sąlygas mokyklose visuose švietimo ir mokymo lygmenyse, nuo ikimokyklinio ugdymo iki įgyto privalomo išsilavinimo, taip pat ir baigus mokyklą. Šios išsamios strategijos priemonės apima nemokamą vaikų priežiūrą, galimybes steigti bendruomenių mokyklas, geriau besimokančio asmens mokymosi poreikius atitinkančio e. mokymosi turinio kūrimą, mokyklose kuriamų metodų, padedančių mažinti ankstyvąjį pasitraukimą iš švietimo ir mokymo sistemos finansavimą, tobulinant perėjimą iš vieno švietimo sistemos lygio į kitą, profesinio orientavimo visuose švietimo sistemos lygiuose peržiūrą ir tobulinimą, pasinaudojimą besimokančių asmenų tėvų pagalba mažinant ankstyvąjį pasitraukimą ir šios pagalbos didinimą, pagalbą mokytojams sprendžiant problemas, susijusias su ankstyvojo pasitraukimo prevencija.

Kai kurios šalys informuoja, kad, siekdamas veiksmingai įgyvendinti strategijas, susiduria su sunkumais: sudėtinga užtikrinti bendradarbiavimą tarp skirtingų politikos sričių ir suinteresuotųjų dalyvių ir ypač skatinti mokyklas užmegzti ryšius su išorės institucijomis ar tarnybomis. Taip pat buvo nelengva priderinti strategijas prie skirtingų socialinių ekonominių sąlygų ar nevienodo anksti pasitraukusių iš švietimo ir mokymo sistemos asmenų skaičiaus regionuose ar vietovėse. Be to, buvo sunku sukurti tvarias struktūras, kurios užtikrintų veiksmų tęstinumą baigus strategiją taikyti.

Visos šalys parengė politikos kryptis ir priemones, kuriomis siekiama užkirsti kelią APŠMS, visų pirma tokiose srityse kaip AUP, švietimo sistemų lankstumas ir galimybės judėti iš vieno švietimo ir mokymo lygmens į kitą, taip pat švietimas ir profesinis orientavimas.

Mokytojų informuotumo APŠMS klausimu didinimas ir skatinimas ugdyti gebėjimus, reikalingus užkirsti kelią APŠMS, yra viena iš svarbiausių politikos sričių, kurias būtina plėtoti visoje Europoje.

Nors ne visos Europos šalys turi savo nacionalines strategijas, visos jos turi parengusios politiką ir priemones, kuriomis siekiama mažinti APŠMS. Daugeliu atvejų ir nacionalinėje politikoje, ir nacionalinėse priemonėse trys Tarybos rekomendacijoje nurodyti aspektai – prevenciniai, intervenciniai ir kompensaciniai – yra vienodai svarbūs.

Geresnis AUP prieinamumas ir jo kokybė, taip pat švietimo sistemų lankstumas ir galimybės judėti iš vieno švietimo ir mokymo lygmens į kitą yra tos sritys, kuriose daugelis šalių parengė politikos kryptis ir (arba) priemones, padedančias užkirsti kelią APŠMS. Kaip jau buvo minėta, abiejose srityse būtina imtis veiksmų, kad šalims pavyktų sumažinti APŠMS asmenų skaičių. Švietimas ir profesinis orientavimas – dar viena sritis, kurią daugelis šalių nurodė kaip būtiną priemonę siekiant užkirsti kelią ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos.

Priešingai nei minėtose srityse, tik kelios šalys ar regionai turi parengę politikos kryptis, kuriomis siekiama mažinti praktiką, kai besimokantis asmuo yra paliekamas kartoti kurso (Belgija (Flandrija ir prancūziškoji dalis), Čekijos Respublika, Prancūzija, Latvija, Austrija, Portugalija, Rumunija ir Slovėnija) ar kovoti su atskirtimi mokyklose (Belgija (prancūziškoji dalis), Bulgarija, Čekijos Respublika, Vengrija, Malta ir Rumunija). Ne visose Europos šalyse šie klausimai kelia vienodą susirūpinimą. Pavyzdžiui, kalbant apie praktiką, kai besimokantis asmuo paliekamas kartoti kurso, EBPO PISA 2012 m. tarptautinio penkiolikmečių tyrimo rezultatai atskleidė, kad skirtingose šalyse mokinių, kurie nors kartą kartojo mokslo metų kursą, skaičiai labai skirtingi. Tačiau ir kurso kartojimas, ir atskirtis mokykloje yra dvi pagrindinės kliūtys siekiant pažangos užkertant kelią APŠMS, taigi, šioms sritims turėtų būti skiriamas tinkamas dėmesys visose šalyse, kuriose tokia padėtis galėtų kelti problemų. Taip pat mažiau nei trečdalyje visų šalių ar regionų (Belgijoje (Flandrijoje ir vokiškojoje dalyje), Ispanijoje, Liuksemburge, Vengrijoje, Portugalijoje, Rumunijoje Šveicarijoje ir Norvegijoje) nurodoma, kad APŠMS klausimas yra įtrauktas į pirminio mokytojų rengimo ar nuolatinio profesinio tobulinimo politikos darbotvarkę.

Atvejo analizė: praktikos, kai besimokantis asmuo paliekamas kartoti kursą, mažinimas Austrijoje

Nuo 2013 m. (visiškai ši reforma bus įgyvendinta iki 2017 m.) vidurinėse mokyklose kiekvieną semestrą mokymas ir žinių patikrinimas egzaminuojant yra padalijamas į modulius. Mokiniai turi atsiskaityti už visus mokymo modulius, tačiau jiems yra leidžiama pereiti iš klasės į klasę, net jei jiems nepavyksta atsiskaityti už du (atskiris ypatingais atvejais už tris) modulius. Nesėkmės atveju mokiniams mokytojai padeda pasiręsti atsiskaityti už įsiskolinimus. Taikant naująją modulių sistemą, mokiniams nereikia kartoti visų mokslo metų kurso. Tokia praktika padeda ir tiems mokiniams, kuriems sunkiau sekasi mokytis atskirų dalykų, nes jiems leidžiama mokytis toje pačioje klasėje su savo bendraklasiais, taigi, jie nebūna atskirti nuo savo draugų.

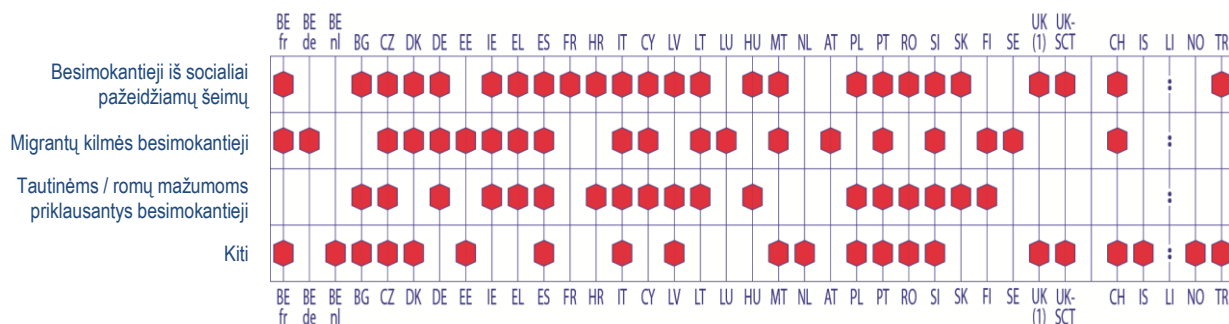
Atvejo analizė: mokytojų rengimas spręsti klausimus, susijusius su APŠMS, Liuksemburge

2013–2014 mokslo metais Nacionalinio švietimo ir profesinio mokymo ministerijos (NŠPMM) Tęstinio mokymo institutas siūlė mokytis trijuose skirtinguose tęstinio profesinio tobulinimo kursuose, kuriuose pagrindinis dėmesys buvo skirtas besimokančių asmenų motyvacijos stokos ir mokyklos nebaigimo arba iškritimo iš jos klausimams. Šiuos kursus galėjo lankyti visi šalies mokytojai.

Visose šalyse taip pat yra parengtos politikos kryptys ir (arba) priemonės, skirtos didelės rizikos anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos grupei priskiriamų asmenų grupėms, taip pat socialiai pažeidžiamiems besimokantiems asmenims, migrantų kilmės arba tautinėms mažumoms (ypač romų) priklausantiems asmenims, taip pat specialių ugdymo poreikių turintiems besimokantiems asmenims (žr. 4 diagramą). Nepaisant to fakto, kad nors kai kurios politinės priemonės buvo sukurtos bendriems besimokančių asmenų mokymosi pasiekimams gerinti, bet ne konkrečiai parengtos APŠMS klausimui spręsti, jos atitinka Švietimo Tarybos rekomendacijos dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių, nuostatas.

4 diagrama. Priemonės, skirtos didelės rizikos anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos grupėms, 2013–2014 m.

Šaltinis: „Eurydice“.

UK (1) = UK-ENG / WLS / NIR

Atskirų šalių duomenys: žr. visą ataskaitą (European Commission / EACEA / Eurydice / CEDEFOP, 2014, p. 64).

Atvejo analizė: tikslinė pagalba, skirta APŠMS asmenų iš socialiai pažeidžiamų šeimų skaičiui Lenkijoje mažinti

Siekiant padėti jaunimui iš socialiai pažeidžiamų šeimų ir sumažinti ankstyvojo pasitraukimo riziką, besimokantiems asmenims skiriama mokymosi pašalpa. Ji suteikiama specialiais atvejais ir gali būti skirta laikinus sunkumus patiriantiems besimokantiems asmenims (pvz., nelaimių, tokių kaip tėvų mirtis ar namuose kilęs gaisras, šeimoje, atveju). Gali būti skiriama piniginė pašalpa, skirta mokymuisi, įskaitant mokyklinius reikmenis, apmokėti.

Atvejo analizė: tikslinė pagalba siekiant mažinti APŠMS asmenų skaičių tarp romų mokinių Ispanijoje

Fundación Secretariado Gitano institucija įgyvendina nacionalinę programą „Kai užaugsiu, norėčiau būti“. Programos tikslas – didinti romų mokinių ir jų šeimų informuotumą apie švietimo svarbą. Ją įgyvendinant dalyvauja valdžios institucijos, siekiančios mažinti nelygybę švietime. Kampanijos metu po Ispaniją važinėjo nuotraukų furgonos, fotografai fotografavo romų mergaičių ir berniukų „svajones“ (pavyzdžiui, svajonę užaugus tapti gydytoju ar mokytoju), taip pat mokinių tėvus. Pagrindinės kampanijos idėjos buvo šios: „kad ir kokių turėtum svajonių, baik mokyklą“ ir „mokyklą baigę romai – romai, turintys ateitį“.

Ar švietimas ir profesinis orientavimas – svarbiausia priemonė ankstyvajam pasitraukimui iš švietimo ir mokymo sistemos mažinti?

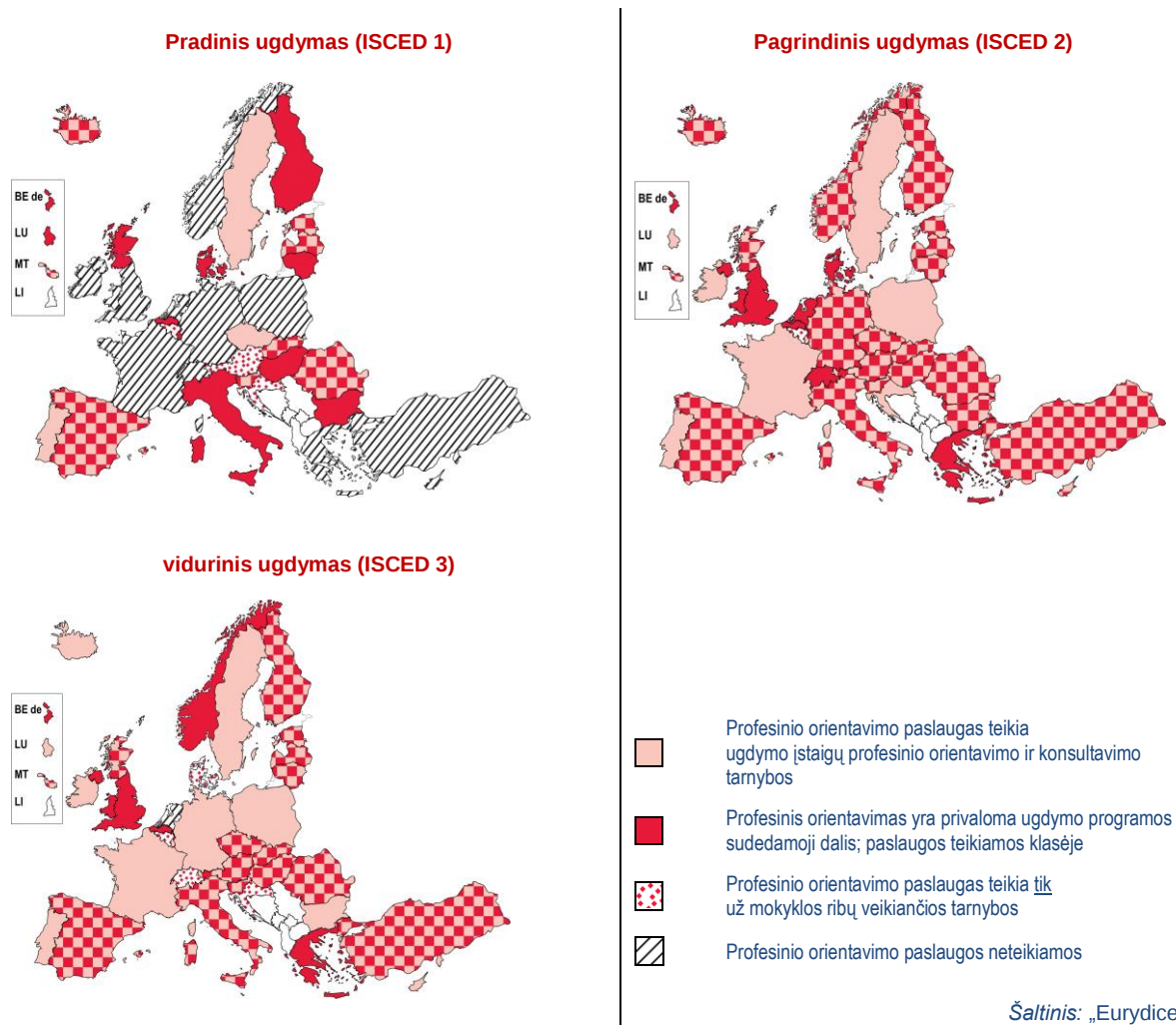
***Pagrindinės švietimo ir
profesinio orientavimo
sritys sprendžiant APŠMS
klausimą yra pagalba
besimokantiems asmenims,
besimokančių asmenų
informavimas apie jų
mokymosi ir profesinės
karjeros galimybes bei
pagalba ugdant
besimokančių asmenų
gebėjimus, kurių reikia
priimant sprendimus.***

Švietimą ir mokymą, šioje analizėje suprantamą kaip pagalba besimokantiems asmenims renkant mokymosi kryptį ir profesinės karjeros kelią, didžioji dalis Europos šalių nurodė kaip vieną iš svarbiausių priemonių sprendžiant APŠMS klausimą. Daugelyje šalių profesinis orientavimas yra svarbi prevencinės, intervencinės ir kompensacinės politikos sudėtinė dalis.

Pagrindinis švietimo ir profesinio orientavimo tikslas – padėti besimokantiems asmenims, juos informuoti apie turimas galimybes, ugdyti besimokančių asmenų gebėjimus, kurių reikia priimant sprendimus dėl savo tolesnio mokymosi ir būsimo darbo.

Paprastai švietimo ir profesinio orientavimo paslaugas teikia mokymo įstaigose veikiančios profesinio orientavimo ir konsultavimo tarnybos, dirbančios su asmenimis, kuriems reikia pagalbos ar kuriems galbūt jau kilo pavojus anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos. Nemažai šalių dabar jau įtraukia profesinį orientavimą į platesnę ugdymo programą (žr. 5 diagramą). Taip profesinis orientavimas tampa prieinamas visiems besimokantiems asmenims ir jį galima taikyti kaip prevencinę priemonę. Taikant visas tokių paslaugų formas profesinis orientavimas tampa dar veiksmingesne priemone sprendžiant APŠMS klausimą.

5 diagrama. Švietimo ir profesinio orientavimo paslaugos pradinio ir vidurinio ugdymo įstaigose (ISCED 1–3 lygmenys), 2013–2014 m.

Atskirų šalių duomenys: žr. visą ataskaitą (European Commission / EACEA / Eurydice / CEDEFOP, 2014, p. 86).

Jeigu profesinis orientavimas yra ugdymo programos dalis, klasėse taikomi trys pagrindiniai metodai: jis gali būti atskiras mokomasis dalykas; jis gali būti integruotas į vieną ar daugiau mokomųjų dalykų (pvz., socialinius mokslus, verslumo ar pilietiškumo ugdymą); arba ugdymo programoje paskirstytas kaip tarpdisciplininis dalykas. Europos šalys informuoja, kad jose yra skatinama taikyti platų požiūrį į švietimo ir profesinio orientavimo paslaugas, derinant įvairias jų teikimo formas ir naudojant įvairiausias individualaus ir grupinio darbo metodus.

Be to, daugelyje šalių mokyklos profesinio orientavimo paslaugas teikia užklasiniėje veikloje, bendradarbiaudamos su vietos partneriais, tokiais kaip už ugdymo įstaigų ribų veikiančios tarnybos ir darbdaviai.

Atvejo analizė: profesinis orientavimas, kaip atskiras ir integruotas ugdymo programos dalykas Vokietijoje

Pagrindiniame ugdyme supažindinimas su darbo pasauliu yra privalomas mokomasis visų ugdymo kursų dalykas. Profesinis orientavimas yra arba atskiras mokomasis dalykas, pavyzdžiui, *Arbeitslehre* (parengiamajame profesiniame mokyme), arba kitų mokomųjų dalykų ar sričių dalis. Jeigu *Arbeitslehre* yra atskiras mokomasis dalykas, skirtingose šalies federalinėse žemėse (*Land*) jis gali būti arba privalomas, arba laisvai pasirenkamas.

Atvejo analizė: profesinis orientavimas, kaip tarpdisciplininis dalykas Estijoje

Pradinio ir vidurinio (bendrojo) ugdymo nacionalinėse programose yra tarpdisciplininis dalykas „Mokymasis visą gyvenimą ir darbo karjeros planavimas“, kurio mokant siekiama geriau parengti besimokančiuosius įžengti į darbo rinką, savarankiškai priimti sprendimus, gyvenime atlikti įvairius vaidmenis ir dalyvauti visą gyvenimą trunkančiame mokymesi. Besimokantieji skatinami mokymąsi vertinti kaip visą gyvenimą trunkančią veiklą ir kaip būdą kurti savo darbo karjerą. Taip pat jie yra skatinami mokytis vertinti savo gebėjimus, interesus ir žinias, siedami juos su darbo ir mokymosi galimybėmis, taip pat taikyti šiuos gebėjimus priimant sprendimus.

Atvejo analizė: užklasinę veiklą apimančios profesinio orientavimo programos Suomijoje

Pagrindinio ugdymo įstaigose besimokantys asmenys gauna darbo patirties, kuria siekiama padėti besimokantiems asmenims apsispręsti dėl tolesnio mokymosi ar būsimos profesijos, taip pat suprasti darbo vertę ir įvertinti profesinio gyvenimo teikiamas galimybes. Besimokantys asmenys taip pat turėtų gauti galimybę įvertinti savo mokymosi ir darbo patirtį. Darbo veiklą galima organizuoti tokiu būdu: 1–2 dienas (septintoje klasėje) skirti supažindinti besimokančius asmenis su mokyklos darbuotojais; 1–3 dienas (aštuntoje klasėje) kaupti darbo patirtį už mokyklos ribų, pavyzdžiui, besimokančių asmenų tėvų darbovietėse; 10 dienų (devintoje klasėje) ne daugiau kaip 6 valandas per dieną kaupti darbo patirtį už mokyklos ribų.

Kaip profesinis orientavimas organizuojamas mokyklose, tiesiogiai priklauso nuo to, kokie darbuotojai yra atsakingi už profesinį orientavimą. Ten, kur profesinis orientavimas yra būtina ugdymo programos dalis, profesinio orientavimo paslaugas daugiausia teikia mokytojai. Ten, kur profesinio orientavimo paslaugas teikia mokyklose veikiančios tarnybos, už profesinį orientavimą paprastai yra atsakingi profesinio orientavimo ir konsultavimo specialistai, tokie kaip profesinio orientavimo konsultantai, psichologai ar socialiniai darbuotojai. Didžioji dalis Europos valstybių nurodo, kad, nepriklausomai nuo teikiamų profesinio orientavimo paslaugų kokybės, didžiausią vaidmenį teikiant šias paslaugas atlieka mokytojai, kurie nėra šios srities specialistai.

Švietimo ir profesinio konsultavimo paslaugas teikiantys mokytojai nurodo, kad jiems būtina profesiskai tobulėti šioje srityje, ypač dirbant su anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių asmenų rizikos grupėmis.

Taigi, kai kurios valstybės ar regionai nurodė, kad trūksta kokybiškai teikiamų profesinio orientavimo paslaugų ⁽¹⁾. Šį faktą patvirtina EBPO TALIS tarptautinis mokymo ir mokymosi tyrimas, kurio rezultatai rodo, kad maždaug 42 % Europos valstybių mokytojų reikia profesinio tobulinimo besimokančių asmenų profesinio orientavimo ir konsultavimo srityje. Be to, tik trečdalis valstybių nurodė, kad už profesinį orientavimą atsakingi darbuotojai buvo mokomi ugdyti gebėjimus, kurių reikia dirbant su anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių asmenų rizikos grupėmis, pirminio specialistų rengimo metu ⁽²⁾. Siekiant užtikrinti kokybiškas profesinio orientavimo paslaugas, teikiamas būtent šiai rizikos grupei, mokyklų darbuotojai galėtų toliau tirti tinkamo profesinio mokymo galimybių poreikį.

Daugelyje Europos valstybių švietimas ir profesinis orientavimas taip pat atlieka svarbų vaidmenį sprendžiant problemas tų asmenų, kurie anksti pasitraukė iš švietimo ir mokymo sistemos ir nori grįžti mokytis. Profesinio orientavimo, kaip kompensacinės priemonės, paslaugos yra teikiamos įgyvendinant programas, pagal kurias ugdymo įstaigų nebaigusiesiems asmenims suteikiama antra galimybė, arba tuo metu, kai šie asmenys sugrįžta į bendrąją švietimo sistemą. Profesinio orientavimo paslaugas taip pat teikia specialiosios profesinio orientavimo ir konsultavimo tarnybos įgyvendinant Jaunimo garantijų iniciatyvą, taip pat profesinis orientavimas atskirais atvejais yra įtraukiamas į projektus.

⁽¹⁾ Bulgarija, Latvija, Portugalija, Rumunija, Jungtinė Karalystė (Anglija) ir Turkija

⁽²⁾ Bulgarija, Čekijos Respublika, Vokietija, Ispanija, Italija, Kipras, Malta, Rumunija, Slovakija, Švedija, Suomija, Šveicarija ir Islandija

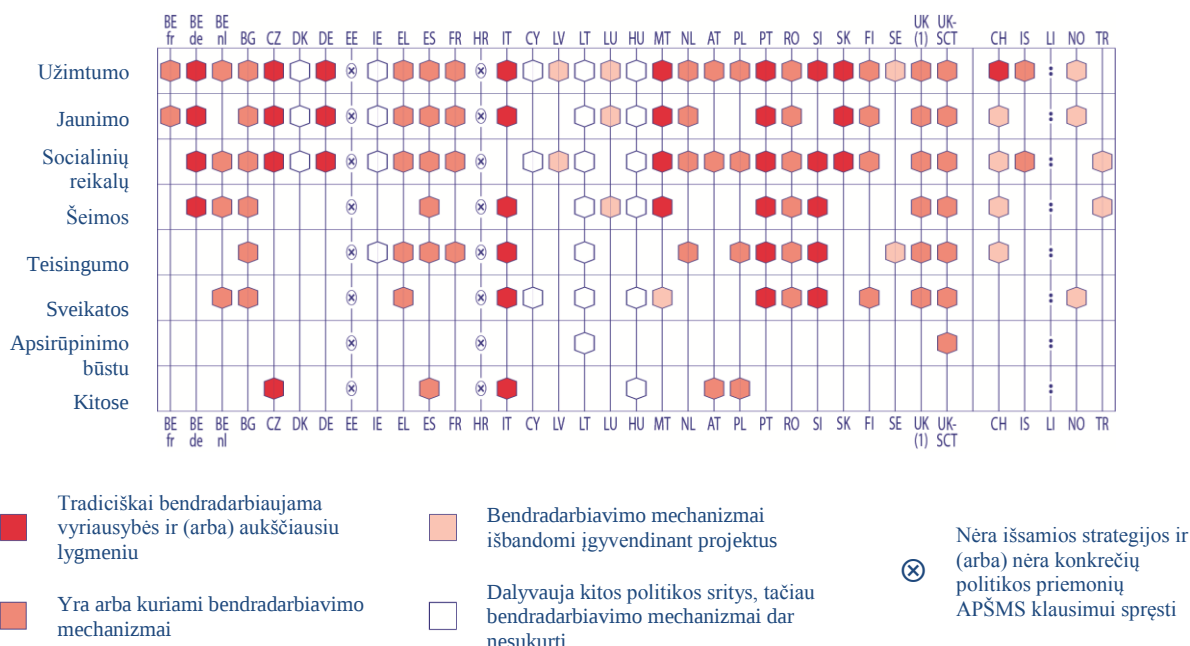
Valdymas ir sektorių bendradarbiavimas

Skirtingų valdžios lygmenų ir sektorių bendradarbiavimas yra būtinas siekiant veiksmingai spręsti APŠMS klausimą.

Stipresnis visų lygmenų bendradarbiavimas yra būtina veiksmingos nacionalinės strategijos, politikos ir priemonių, kuriomis siekiama mažinti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos, mastą. Kaip nurodyta 2011 m. Tarybos rekomendacijoje, išsamios strategijos APŠMS srityje turi apimti prevencines, intervencines ir kompensacines iniciatyvas, kurios turi būti įgyvendinamos įvairiose politikos srityse. Šios priemonės turėtų būti integruotos į visas svarbias politikos sritis, skirtas vaikų ir jaunimo problemoms spręsti. Taigi, būtinas valdžios sektorių bendradarbiavimas.

Skirtingų ministerijų ir departamentų bendradarbiavimas ar įvairiose politikos srityse kuriant ir įgyvendinant politiką, taip pat priemonės APŠMS klausimui spręsti daugelyje valstybių jau tapo institucinės struktūros dalimi (žr. 6 diagramą). Kai kuriose valstybėse bendradarbiavimas yra mažiau sisteminis. Toks bendradarbiavimo lygis ir mastas labai priklauso nuo valstybės politinių ir institucijų struktūrų.

6 diagrama. Sektorių bendradarbiavimas sprendžiant APŠMS klausimą: politikos sritys, kuriose dirbama švietimo klausimais vyriausybės ir (arba) aukščiausiu lygmeniu, 2013–2014 m.

Šaltinis: „Eurydice“.

UK (1) = UK-ENG/WLS/NIR

Atskirų šalių duomenys: žr. visą ataskaitą (European Commission / EACEA / Eurydice/CEDEFOP, 2014, p. 68).

Formalus bendradarbiavimo įtvirtinimas, pavyzdžiui įsteigiant koordinuojančią instituciją, – tai būdas pagerinti valdžios padalinių ir skirtingų lygmenų sąveiką, taip pat tarp ugdymo įstaigų ir kitų suinteresuotųjų dalyvių. Koordinuojančios institucijos galėtų skatinti įsipareigoti mažinti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos mastą, tobulinti stebėseną ir vertinimą, taip pat nustatyti tolesnės veiklos kryptis. Nors įgyvendinant išsamias strategijas ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos mažinimo srityje tik keliose valstybėse ar regionuose (Belgijoje (Flandrijoje), Ispanijoje, Maltoje ir Nyderlanduose) buvo įsteigtos koordinuojančios institucijos, jų darbo rezultatai galėtų tapti pavyzdžiu kitoms valstybėms.

Atvejo analizė: koordinuojanti institucija, įsteigta APŠMS mažinimo klausimui spręsti Belgijoje (Flandrijoje)

Buvo sudaryta teminė darbo grupė veiksmų, kuriais siekiama spręsti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimą, planui parengti. Joje dirba daug suinteresuotųjų šalių, tokių kaip švietimo politikai, socialiniai partneriai, švietimo skėtinės ir darbo rinkai priklausančios organizacijos ir pan. Sektorių valdymo grupė bent kartą per metus susirenka, siekdama įgyvendinti veiksmų planą.

Veikdamos vietos lygmeniu, skirtingų tarnybų partnerystės gali suteikti besimokantiems asmenims visa apimančią jiems reikiamą pagalbą.

Skirtingų tarnybų partnerystės gali padėti veiksmingai koordinuoti vietos suinteresuotųjų šalių, kurios dirba išvien siekdamos tenkinti besimokančių asmenų, kuriems kyla pavojus anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos, individualius poreikius. Taip veikdamos, jos gali teikti šiems jauniems asmenims visa apimančią pagalbą. Daugelio šalių mokyklose ir bendruomenėse taip dirba įvairių sričių specialistai. Tik neaišku, kiek šios tarnybos dirba išvien, – ar visos jos teikia suderintas paslaugas, ar šį darbą atlieka veikdamos padrikai, t. y. specialistai teikia pagalbą besimokantiems asmenims tik tada, jeigu besimokančių asmenų poreikių pobūdis atitinka specialistų kompetencijos sritį. Pavyzdžiui, Belgijos (vokiškosios dalies), Airijos, Maltos ir Nyderlandų šios srities specialistų darbo patirtis rodo, kad suburtos įvairias sritis jungiančios specialistų grupės, įsipareigojusios kiekvienu atskiru atveju veikti išvien, gali veiksmingai tenkinti įvairiausių besimokančių asmenų, kuriems kyla pavojus pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos, poreikius.

Atvejo analizė: praktinė įteisintos partnerystės veikla siekiant mažinti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos mastą Airijoje

Visai mokyklai skirtas rekomendacijų planas – tai bendra veiksmų, kuriais teikiama besimokantiems asmenims pagalba, įskaitant specialiųjų ugdymo poreikių tenkinimą ir psichinės sveikatos priežiūrą, sistema. Besimokantiems asmenims pagalbą teikianti grupė yra pagrindinis besimokantiems asmenims pagalbą mokyklose teikiantis struktūrinis vienetas. Tokios grupės specialistai renkasi kas savaitę ar dvi, aptaria kiekvieną atskirą pagalbos poreikio atvejį ir nusprendžia, kokių geriausia imtis paskesnių veiksmų – teikti pagalbą mokykloje ar už jos ribų.

Veiksmingam visų valdžios institucijų ir sektorių bendradarbiavimui užtikrinti reikia aiškiai apibrėžti įvairių suinteresuotųjų šalių vaidmenis ir atsakomybės sritis. Nors bendradarbiavimo veiksmingumo stebėseną ir vertinimą gali padėti atlikti šį darbą ir padėti gerinti bendradarbiavimą, tokie tikslai sistemingai pasiekiami Nyderlanduose, Suomijoje, Jungtinėje Karalystėje (Škotijoje) ir Šveicarijoje. Stebėsenos ir vertinimo rezultatai šiose valstybėse rodo, kad reikia skirti daug pastangų ir laiko partneriams (pavyzdžiui, jų institucijose puoselėjamai kultūrai, kalbai, praktinei veiklai ir pan.) pažinti ir suprasti. Šis procesas yra būtinas siekiant išugdyti bendros atsakomybės jausmą.

Baigiamosios pastabos

Ši „Eurydice“ švietimo problemos analizė patvirtina faktą, kad ankstyvasis pasitraukimas iš švietimo ir mokymo sistemos yra sudėtinga problema, kurią tenka spręsti vietos, nacionaliniu ir visos Europos lygmenimis. Anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukia tie jauni žmonės, kurie dažnai būna iš nepalankios socialinės ir ekonominės aplinkos, bet ne jaunimas, liekantis švietimo ir mokymo įstaigose ir įgyjantis kvalifikacijas, kurių reikia sėkmingai gyventi ir dirbti.

Siekiant pakeisti esamą padėtį, ypač svarbu pripažinti, kad, nors iš pažiūros ankstyvasis pasitraukimas iš švietimo ir mokymo sistemos yra švietimo ir mokymo sistemų reikalas, šios problemos priežastys slypi

platesnėje socialinėje ir politinėje aplinkoje. Ankstyvąjį pasitraukimą iš švietimo ir mokymo sistemos iš esmės lemia platesnė politika, sprendžianti ekonomikos, užimtumo, socialinių reikalų, migrantų įtraukties, apsirūpinimo būstu, sveikatos apsaugos ir kitus klausimus. Taigi, geresni besimokančių asmenų mokymosi pasiekimai ir jaunimo užimtumo lygis priklauso nuo geresnių socialinių ir ekonominių sąlygų, t. y. nuo didesnio ekonomikos augimo, taikomų priemonių kovai su skurdu ir sveikatos apsaugos gerinimu, taip pat efektyvesnės imigrantų ir mažumų socialinės įtraukties. Veiksmingai spręsti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimą galima tik taikant visapusišką požiūrį.

Visose Europos šalyse galima pastebėti, nors ir skirtingų kiekvienoje iš jų, teigiamų daromos pažangos mažinant anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių asmenų skaičių, pokyčių. Kai kuriose valstybėse APŠMS masto mažinimas jau tapo ir išlieka svarbiausiu politikos prioritetu, kurį įgyvendinant kuriama dar kryptingesnė politika. Visose šalyse, net ir tose, kuriose APŠMS mastas yra labai mažas, yra parengta įvairių strategijų ir politikos priemonių APŠMS klausimui spręsti. Tačiau neįvyksta, kad kai kurias sritis galima dar tobulinti. Kai kuriose valstybėse dar matomas didžiulis skirtumas tarp anksti iš švietimo ir mokymo sistemos pasitraukiančių migrantų ir ne migrantų kilmės asmenų skaičių. Nors nė viena iš šių paminėtų priežasčių nėra pagrindinė besimokantiems asmenims anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos, vis dėlto visos jos yra svarbios ir jas būtina vertinti besimokančių asmenų socialinės ekonominės padėties, kuri turi daug didesnę poveikį, požiūriu. Be to, kai kuriose valstybėse (Ispanijoje, Portugalijoje ir Turkijoje) daugelis besimokančių asmenų, kurie yra paliekami kartoti kurso, ir nedaug AUP sistemos dalyvių sutampa su dideliu APŠMS mastu. Šis faktas – viena iš priežasčių, dėl kurių šie klausimai kelia visų šalių susirūpinimą.

Be šioje analizėje atskleistų ir nagrinėtų klausimų, šalys nurodė dar kelis kitus, kurie turėjo įtakos anksti pasitraukiančių iš švietimo ir mokymo sistemos asmenų skaičiui. Tai profesinio mokymo ir rengimo programų diegimas ir taikymas vidurinėse mokyklose, mokyklų, kurioms labiausiai reikia taikyti intervencines priemones, išaiškinimas, privalomojo ugdymo trukmės prailginimas ir perspektyvų visos šalies mastu, kad jaunimas turėtų baigti mokyklą, kūrimas. Paminėtus klausimus, kurie visiškai nebuvo išsamiai nagrinėjami šioje švietimo problemos analizėje, būtų tikslinga tirti toliau.

Taip pat ne mažiau svarbu nurodyti yra tai, kad ypač svarbus vaidmuo sprendžiant APŠMS klausimą tenka finansavimo politikai ir priemonėms. Galimybė skirti papildomų lėšų nėra būtina sąlyga imtis strateginių veiksmų sprendžiant APŠMS klausimą. Vis dėlto tokia galimybė galėtų tapti svertu, pavyzdžiui, skiriant tinkamą pagalbą mokykloms, kuriose mokosi daug asmenų, kuriems kyla pavojus anksti pasitraukti iš švietimo ir mokymo sistemos, ir tikslinę pagalbą konkrečioms rizikos grupėms. Nyderlanduose mokykloms skiriamas finansavimas atsižvelgiant į veiklos, kuria jose siekiama mažinti anksti iš mokymo ir švietimo sistemos pasitraukiančių asmenų skaičių, rezultatus. Šis klausimas taip pat turėtų būti aptartas būsimose diskusijose dėl strategijų, politikos ir priemonių, skirtų APŠMS klausimui spręsti Europos šalyse.

Šaltiniai

2011 m. birželio 28 d. Tarybos rekomendacija dėl politikos, kuria siekiama mažinti mokyklos nebaigusių asmenų skaičių. OL C 191, 2011-07-01 (Council Recommendation of 28 June 2011 on policies to reduce early school leaving, OJ C 191, 1.7.2011). (.pdf formatas) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:191:0001:0006:en:PDF> (Prieinamas 2015-05-12).

European Commission / EACEA / Eurydice / Cedefop, 2014. Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures. Eurydice and Cedefop Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications:Tackling_Early_Leaving_from_Education_and_Training_in_Europe:_Strategies,_Policies_and_Measures (Prieinamas 2015-05-12).

European Commission, 2013. Reducing early school leaving: Key messages and policy support. Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving. Brussels: European Commission. (.pdf formatas) http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/doc/ELET-group-report_en.pdf (Prieinamas 2015-05-12).

Eurostat, 2013. Educational attainment and outcomes of education.
http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/edat_esms.htm (Prieinamas 2015-05-12).

„Eurydice“. Švietimo problemos analizė.
Kaip spręsti ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo ir mokymo sistemos klausimą?

„Eurydice“ tinklo užduotis – suprasti ir paaiškinti, kaip organizuojamos ir veikia skirtingos Europos ugdymo sistemos. Tinklas pateikia nacionalinių ugdymo sistemų aprašymus, konkrečioms temoms skirtas lyginamąsias studijas, rodiklius ir statistinius duomenis. Visus „Eurydice“ leidinius galima nemokamai rasti „Eurydice“ interneto svetainėje arba paprašius gauti spausdintą jų kopiją. Savo darbe „Eurydice“ siekia skatinti supratimą, bendradarbiavimą, pasitikėjimą ir judumą Europos ir tarptautiniu lygmenimis. Tinklą sudaro nacionaliniai Europos valstybių padaliniai, o jo veiklą koordinuoja ES Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomoji įstaiga. Daugiau informacijos apie „Eurydice“ rasite interneto svetainėje <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/>.

